

Joensuun vammaisneuvoston toimintakertomus vuodelta 2023

1. Johdanto

Vammaisneuvosto seuraa vammaispoliittisen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista kalenterivuosittain ja laatii tästä raportin, joka saatetaan tiedoksi kaupunginhallitukselle.

Vammaispoliittinen ohjelma hyväksytty kaupunginhallituksessa 18.1.2021.

2. Vammaisneuvoston kokoukset ja muut tapahtumat

- Vammaisneuvosto kokoontui vuoden 2023 aikana yhdeksän kertaa. Kokouksissa käsiteltiin 66 asiaa.
- Toimintavuoden aikana osallistuttiin Parafest 16.-19.8.2023 tapahtumaan.
- Vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto pitivät yhteisen kehittämispäivän 29.3.2023. Kehittämisiltapäivän tavoitteena oli paneutua neuvostotyön kokouskäytänteisiin ja toimintasääntöön tai vastaavaan osana neuvostotyön vaikuttavuutta, ja herättää edellä mainittujen teemojen tiimoilta keskustelua kehittämisen näkökulmasta.

3. Lausunnot ja kannanotto

22.3.	Ennakkolausunnon antaminen Reijolan lähiliikunta-alueeseen liittyvään Hernesuohon
	Saavutettavuuden tarkastuskierros Joensuun virastotalossa
26.4.	Koivuniemenpuisto, Kukkilinnunpuisto 1. osa-alue, lausunto suunnitteluvaiheesta
	Kannanotto hotelli Kimmelin parkkipaikasta ja invahotellihuoneesta
25.5.	Lausunto taidemuseon perusparannuksen hankesuunnittelusta
	Lausunto Joensuun uimahallin hankesuunnittelusta
14.9.	Lausunto Hammaslahden koulusta
12.10.	Lausunto kaupungintalo museoksi, rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutos
8.11.	Ennakkolausunto suunnitelmasta Utrantielle välille Ranta-Mutalantie-Rantakylänkatu rakennettavan erotellun jalankulku – ja pyöräilyväylä

4. Vierailijat ja esittelyt kokouksissa

22.2.	Tilannekatsaus EU vammaiskortin käytöstä kaupungilla, liikuntakoordinaattori Antti Korhonen
14.9.	Kulttuuri- ja liikuntalautakunnan puheenjohtajan Päivi Eteläpään vierailu
	Pohjois-Karjalan järjestelykyselyn 2023 esittely, kehittämispäällikkö Anne Pyykkönen, P-K:n sosiaaliturvayhdistys ry
	Opinnäytetyön esittely vanhus- ja vammaisneuvostojen toiminnantarkastelu ja kehittäminen, Reetta Hietala
12.10.	Koulutus- ja nuorisajohtaja Aatu Mustosen ja palvelupäällikkö Katja Pussisen vierailu
8.11.	Esittely asumisen järjestämisestä erityisryhmille, palvelujohtaja Tarja Hallikainen ja palvelupäällikkö Laura Tanskanen Siun sotelta
29.11.	Viestintäpäällikkö Petri Variksen ja verkkotuottaja Hannele Laineen vierailu

5. Muuta

23.2.	Kutsu tarkastuslautakunnan kokoukseen, tilannekatsaus vammaisneuvoston toiminnasta, osallistujina puheenjohtaja, sihteerit ja kansliapäällikkö
22.3.	Päätös jättää myöntämättä esteettömyyspalkintoa vuonna 2023

6. Talous

Talousarvioon oli varattu määrärahaa 15 600 euroa, josta käytettiin 14 935 euroa (vuonna 2022 11 931 e), eli 95,7 % (vuonna 2022 76,5 %). Suurin kuluerä oli kokouspalkkiot 13 733 euroa.

7. Vammaispoliittisen ohjelman tavoitteet ja toteuma

Vammaispalvelujen saavutettavuus		
Tavoite: Turvataan jokapäiväisen elämän vaatimat riittävät ja laadukkaat vammaispalvelut vammaisille henkilöille.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Vammaispalvelulain mukaiset vammaispalvelut tuottaa Joensuussa Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä eli lyhemmin Siun sote. Kaupungin vammaisneuvosto tekee yhteistyötä Siun soten kanssa mm. antamalla lausuntoja ja tekemällä esityksiä Siun soten vammaispalveluille.	Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vammaisneuvostossa on Joensuun kaupungin vammaisneuvoston edustus.	Toteutui
Siun soten vammaispalvelujen edustajia kutsutaan tarvittaessa vammaisneuvoston kokouksiin.	Vuoden 2023 aikana Siun soten vammaispalvelujen edustaja vieraili vammaisneuvostossa	

Vammaispalvelujen kuljetuspalvelut		
Tavoite: Kehitetään kuljetuspalveluja varmemmiksi ja paremmin toimiviksi.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- Siun sote ja MYK kehittävät kuljetuspalveluja asiakaskyselyjen avulla - Siun sote ja MYK käyttävät kuljetuspalvelujen kilpailutusprosessissa hyväksi vammaisneuvoston asiantuntemusta.	Siun sote teki Vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun asiakastyytyväisyyskyselyn keväällä 2022, joka jalkautuu kuljetuspalveluiden kehittämisen toimenpiteiksi Siun sotessa ja sieltä myös MYKin suuntaan. Vammaisneuvosto antoi lausunnon kilpailutuksen valmisteluvaiheessa Noutopoika- ja Palveluautoliikenteestä maaliskuussa 2021. Ennen liikenteen aloitusta vammaisneuvostolle esitettiin mahdollisuus tutustua kalustoon ennen varsinaista liikenteen aloitusta heinä-elokuussa 2022. Kyseinen hankinta on Siun soten ja Joensuun kaupungin yhteishankinta. Vammaisneuvosto on antanut palautetta kuljetuspalveluiden pulmakohdista ja kehittämiskohdista.	Toteutui osittain

Vammaispalvelut, palveluasumisen kehittäminen		
Tavoite: Vaikutetaan siihen, että vammaisilla henkilöillä on valinnanmahdollisuus asuinpaikkansa ja asumismuotonsa suhteen. Kehitetään palveluasumista siten, että vammainen henkilö tulee palveluasunnossa toimeen.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Joensuun kaupunki valmistelee vuosittain ikääntyvien ja erityisryhmien asumisen toimeenpano-ohjelman seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Ohjelmassa on oma osionsa vammaisryhmien asumisen tilanteesta ja kehityssuunnasta lähivuosina. Uudisrakentamistarve käydään läpi tässä yhteydessä Siun Soten vammaispalvelujen kanssa.	Toimeenpano-ohjelma 2021-2023 on päivitetty viimeksi vuonna 2021. (Kh. 11.1.2021 § 9) Erityisryhmien asuminen on siirtynyt 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen vastuulle. Hyvinvointialue vastaa jatkossa vastaa tilanteen ja kehityssuunnan seurannasta. Samoin myös uudisrakentaminen on hyvinvointialueen vastuulla.	Toteutui

Vammaispalvelut, henkilökohtainen apu		
Tavoite: Turvataan riittävä ja vaikeavammaiselle henkilölle parhaiten sopivan järjestämistavan mukainen henkilökohtainen apu kaikissa tilanteissa, myös avustajien lomien aikana.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Kuulovammaiselle henkilölle pitäisi tarvittaessa osoittaa sellainen avustaja, joka osaa viittomakieltä. Henkilökohtaisen avustajan pitäisi toimia asiakasta kuunnellen, ei aina tiukkojen sääntöjen mukaan. Avustettavalla pitää olla päätösvaltaa siihen, mitä tehdään.	Puhe- ja kirjoitustulkkien saatavuus on heikentynyt, joten kuulovammaisten osallistuminen on estynyt. On ollut tilanteita, jolloin henkilökohtaista apua ei ollut saatavilla. Avustettavalla tulee olla oikeus päättää mitä ja missä tekee avustajan kanssa. Avustajan tulisi henkilökohtainen ja lähes aina sama.	Toteutui osittain

Vammaispalvelut, omaishoito		
Tavoite: Omaishoidossa tavoitteena pitää olla erilaisten omaishoitotilanteiden tunnistamisen parantaminen ja tilapäishoidon tarjonnan kehittäminen.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
	Odotetaan kuinka hyvinvointialue ratkaisee asian	Ei toteutunut

Vammaispalvelujen asuin- ja toimintaympäristön esteettömyys		
Tavoite: Tuetaan kotona asumisen mahdollisuutta ja toimintaympäristön esteettömyyttä		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- ennakoidaan vammaisasuntojen tarve keskeisille palvelujen lähellä oleville paikoille - tuetaan kotona asumista avustajan, kotona tehtävien muutostöiden ja hankittavien apuvälineiden turvin - turvataan julkisten rakennusten ja yleisten alueiden esteettömyys ensisijaisesti jo suunnitteluvaiheessa - tehdään aktiivisesti kiinteistöjen esteettömyysarviointeja - tutkitaan vessapassin käyttöönoton mahdollisuus kaupungin kiinteistöissä - turvataan esteetön liikkuminen kunnossapidon keinoin.	Suunta on parempaan päin, vammaisneuvostoa kuullaan rakentamiskäytännöissä jo suunnitteluvaiheessa	Toteutui

Vammaispalvelujen vapaa-aikatoimintojen saavutettavuus		
Tavoite: Lisätään kulttuuri-, liikunta- ja muiden vapaa-aikapalvelujen saavutettavuutta kaupungissa.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- EU:n vammaiskortin tunnettavuuden lisääminen viestinnän keinoin ja ”markkinoinnin” tekeminen. Ilmoitetaan kaupungin kulttuuri- ja liikuntapaikat vammaiskorttikohteiksi - kulttuuri-, liikunta- ja muiden vapaa-aikatoimintojen tilojen rakentamissuunnitelmia ja kalustoa/laitteita koskevien lausuntojen pyytäminen vammaisneuvostolta - kulttuuri-, liikunta- ja muiden vapaa-aikatoimintojen tiloja koskevien esteettömyyskartoitusten tekeminen käyttäen hyväksi vammaisneuvoston kokemusasiantuntijoita	EU-vammaiskortti on käytössä, jonka osalta Joensuu edelläkävijä. Vammaisneuvosto on antanut lausuntoja toteumavuoden aikana. Liikuntapaikkojen varaaminen on helppoa ja tiedot esteettömyydestä on kerrottu kaupunginsivuilla selkeästi.	Toteutui

Vammaispalvelut, koulutus ja työllistyminen		
Tavoite: Tuetaan vammaisten henkilöiden tasavertaisia koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
Koulutus: Yksi Joensuun kaupungin koulutuspalveluiden painopisteistä vuosille 2017 - 2021 on ollut Kaikille yhteinen koulu –ajatus, jota edistetään edelleen. Lähtökohtaisesti tämä tarkoittaa sitä, että kaikki lapset aloittavat perusopetuksen osoitteenmukaisessa lähikoulussansa, jonne tarvittavat tukitoimet järjestetään. Lähikouluperiaatteessa oppilaat käyvät koulua osoitteenmukaisessa lähikoulussansa, mutta voivat tarvittaessa opiskella siellä oman koulunsa pienluokassa. Työllistyminen: Joensuussa on käynnissä useita työllistymiseen liittyviä hankkeita. Tärkeätä on, että Luotsi-hankkeessa parannetaan myös vammaisten henkilöiden työllistämistä.	Erityistä tukea tarvitsevien ja nuorten kesätyöllistyminen on parantunut. Vuonna 2023 Honkalammen koulussa opiskelee viisi joensuulaista perusopetusikäistä oppilasta, kun vuonna 2014 heitä opiskeli 23 oppilasta. Joensuun kaupungilla on lukuvuonna 2023-2024 16 kehitysvammaisten lasten ja nuorten opetusryhmää, kun vuonna 2017 niitä oli 12. Tämän lisäksi kymmenkunta kehitysvammaista tai näkö-, kuulo- tai liikuntavammaista oppilasta käy koulua omissa lähikouluissansa. Oppilaiden opiskelu omassa lähikoulussansa on mahdollistunut lisäämällä tarvittavaa henkilöstön osaamista (mm. viittomakielentaitoisen sekä hoidollista osaamista omaavan henkilöstön palkkaamista) sekä mm. muokkaamalla tiloja oppilaiden tarpeita vastaaviksi. Työllisyyspalvelujen Luotsi on statusvapaa palvelu, joka auttaa kaikkia työnhakijoita löytämään itselleen sopivaa työtä. Luotsi tekee yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa ja ohjaa tarvittaessa asiakasta sellaisen palvelun piiriin, jossa on erityistä osaamista (esim. Kelan ammatillinen kuntoutus, IPS-hanke, Siun Soten vammaispalvelut). Siun Soten vammaispalveluiden kanssa on sovittu työnjaosta siten, että työhön siirtymisessä Siun Soten vammaispalvelut palvelee niitä asiakkaita, joilla on toimeentulona eläke. Siun Soten IPS-hankkeeseen voidaan ohjata alle 40-vuotiaita nuoria, joilla työllistymistä rajoittavana tekijänä on psykiatrinen diagnoosi. IPS-hankkeen rahoitus päättyy 30.6.2023.	Toteutui

	Työkykykoordinaattorit tai duuniagentit selvittävät asiakkaiden oikeuden osatyökykyisen palkkatukeen sekä muihin osatyökykyisyyden perusteella myönnettäviin tukiin, joita työnantaja voi hakea TE-toimistolta (työolosuhteiden järjestelytuki ja suurtyönantajan todistus). Duuniagenteilla on asiakkaina henkilöitä, joilla työhön sijoittumista rajoittaa terveydelliset seikat. Duuniagentit etsivät ja kartoittavat yrityksistä työtehtäviä, joihin asiakkaat voivat sijoittua. Sijoittuminen tehtäviin vaatii usein työtehtävien räätälöintiä asiakkaan rajoitteet huomioiviksi. Mikäli asiakkaan työ- ja toimintakyky on siinä määrin alhainen, ettei hän kykene ansaitsemaan elantoaan työskentelemällä, työkykykoordinaattorit auttavat sairauspäivärahan, kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen selvittämisen prosessissa. Työllisyyspalvelut esittivät yhdessä hyvinvointialueen vammaispalvelujen kanssa toteuttavaksi pilottia, jossa vuoden 2023 aikana kokeillaan enintään viiden Siun Soten vammaispalvelujen asiakkaan olevana työnhakijan työllistymistä työllisyyspalvelujen Taitamo-toimintoihin (Salpakatu 1). Kokeilun tarkoituksena oli testata, millaisia tehtäviä Taitamon valmennus-ympäristöstä voisi löytyä vammaispalvelujen työnhakija-asiakkaille ja saada kootusti kokemuksia kohderyhmän työllistymistä edistävästä palveluista. Pilotin kohderyhmään voivat kuulua pääasiassa ne vammaispalvelujen asiakkaat, jotka ovat työmarkkinatuella. Työsuhteen toteutus edellyttää aina TE-toimiston myöntämää palkkatukea. Vammaispalvelujen asiakkaiden työsuhteissa ei edellytetä aina työssäoloehdon täyttävää työaikaa.	
--	---	--

Vammaispalvelut, viestintä		
Tavoite: Viestitään vammaisten ihmisten elämään vaikuttavista asioista ja palveluista siten, että viestintä tavoittaa ko. henkilöt, julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuottajat sekä kaupunkilaiset mahdollisimman hyvin.		
Toimenpide	Toteuma	Toteutuma
- Vammaisneuvostolla on omat, joskin tällä hetkellä suhteellisen vaatimattomat internet-sivut. Näiden sivujen sisältöä ja tunnettavuutta kehitetään - Kaupungin nettisivut julkaistaan nyt suomen lisäksi myös englanniksi, mutta tulevaisuudessa myös ruotsiksi ja venäjäksi. Sivujen selkokieliyteen kiinnitetään huomiota - Kaupunki tuottaa myös viittomakielellä videoituja uutisia. Nämä uutiset myös spiikataan ja tekstitetään - Viestintä on kaksisuuntaista; kaupungin nettisivuille voi esittää vammaisia henkilöitä koskevia kysymyksiä, joihin vastataan. Keskustelua käydään myös sosiaalisen median Facebookissa ja Twitterissä - käytetään vammaisneuvoston tiedottamisessa nykyistä paremmin hyväksi Joensuun Uutisten sekä sähköistä että paperista versiota - kirjoitetaan aktiivisesti vammaisalan ajankohtaisista asioista paikallisissa lehdissä - järjestetään kaupungin työntekijöille koulutusta vammaisten henkilöiden kohtaamisesta ja selkokieliydestä	Joensuun kaupungin verkkosivujen uudistuksen suunnittelu aloitetaan vuoden 2023 aikana. Sivujen suunnittelun ja uudistamisen yhteydessä pyritään huomioimaan esittelyjä toimenpiteitä mm. selkokieliydessä ja henkilökunta koulutettiin selkokieliydestä ja aineistojen saavutettavuudesta. Vammaisneuvosto ja viestintäpalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä joensuu.fi sivujen suunnittelussa ja saavutettavuuden parantamiseksi. Yhteistyö aloitettiin vuonna 2023 ja jatkuu vuoden 2024 aikana. Joensuun uutiset ilmestyivät neljä kertaa vuonna 2023. Tällä hetkellä viittomakielen uutisia ei ole kaupungin asioista.	Toteutui osittain

8. Yhteenveto toimintavuodesta 2023

Vammaisneuvoston toimintasääntö muuttui 1.7.2023 lukien. Vammaisneuvoston jäsenmäärä nousi kuudesta kymmeneen ja lisäksi jokaiselle jäsenelle valittiin varajäsenet. Jäsenasettelussa kahdeksan (aiemmin neljä) valitaan Joensuun vammaisia ja pitkäaikaissairaita edustavien järjestöjen neuvottelukunnan ehdottamista jäsenistä. Lisäksi vammaisneuvostossa on kaksi kaupunginhallituksen nimeämää jäsentä ja heidän varajäsenet sekä kutsuttuja asiantuntijoita.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vammaisneuvostossa on edustus Joensuun kaupungilta, yksi varsinainen jäsen ja hänen varajäsen. Tehtäväroolien kirkastaminen kunnan ja hyvinvointialueen kesken jatkui.

Vammaisneuvoston rooli ja asiantuntemusta on hyödynnetty toimintavuoden 2023 aikana. Vammaisneuvosto antoi yhdeksän lausuntoa, ennakkolausuntoa tai kannanottoa tiloihin ja kulkemiseen liittyen. Valmistelu- ja suunnitteluvaiheessa olevien asioiden lausunnot edesauttavat ja varmistavat sen, että vammaisten erityisen tuen tarpeet tulevat ilmaistua.

Vammaisneuvosto osallistui Joensuun Parafest tapahtumaan elokuussa.

Työ vammaisvaikutusten arviointityössä jatkuvaa, on siis edelleen hyvä muistuttaa kaikkia päätöksen tekijöitä, että heidän tulee aina huomioida valmistelussa eri vammaisryhmät.